



Timanttiryöstö - seikkailullinen pistetyösken- tely esiopetuksessa

Henna Pajari-Lipsanen

2021 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

Timanttiryöstö - seikkailullinen pistetyöskentely esiopetuksessa

Henna Pajari-Lipsanen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2021

Henna Pajari-Lipsanen

Timanttiryöstö - seikkailullinen pistetyöskentely esiopetuksessa

Vuosi

2021

Sivumäärä

44

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli havainnollistaa kirjoittajan kehittämää seikkailullista pistetyöskentelymenetelmää mahdollisimman hyvin oppaana sekä selvittää kyselytutkimuksella, kuinka käyttökelpoiseksi ja hyödylliseksi varhaiskasvattajat menetelmän ja oppaan arvioivat.

Kehittämistehtävänä toteutettiin opas menetelmän taustoista, sen sisällöstä ja tarvittavista materiaaleista. Tarkoituksena oli tuoda uusi pedagoginen menetelmä järjestelmällisemmin varhaiskasvattajien tietouteen ja selvittää millaisen vastaanoton se työkentältä saa.

Opas toteutettiin hyödyntäen Timanttiryöstön kehittämisen aikaista menetelmäharjoittelun raporttia ja alkuperäistä lähdeaineistoa. Käytetty menetelmä opinnäytetyössä oli kirjallisen aineiston tulkinta. Saatu materiaali hyödynnettiin lähteenä.

Palautetta oppaasta ja menetelmästä kerättiin strukturoituna haastatteluna nettikyselylomakkeella. Kysely jaettiin valitussa Facebookin varhaiskasvattajien ryhmässä ja tehtiin anonyymisti ilman henkilötietoja. Saadut tulokset analysoitiin laadullisen analyysin keinoin teemoittaen.

Vastaajat kuvasivat oppaan nimeä houkuttelevaksi, kuvia havainnollisiksi ja ulkoasua yleisesti siistiksi, selkeäksi ja ytimekkääksi. Tiedon määrä jakoi mielipiteitä osan vastaajista toivoessa oppaaseen esitettyä enemmän teoriaa. Ohjeita pidettiin yleisesti ymmärrettävinä, mutta oppaan yhteen kohtaan oli tarpeen tehdä muutoksi saatujen vastausten analysoinnin jälkeen.

Kaikki vastaajat pitivät niin opasta kuin menetelmääkin käyttökelpoisina. Opasta kuvattiin hyväksi työkaluksi ja menetelmä sai kiitosta muun muassa sen muunneltavuudesta. Yleisesti pistetyöskentelyä pidettiin erittäin toimivana oppimismenetelmänä esiopetuksessa ja Timanttiryöstön katsottiin tukevan tämän hetken varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmia.

Kyselytutkimuksen tulokset osoittivat, että menetelmä herättää varhaiskasvatuksen kentällä kiinnostusta ja henkilöstö pitää sitä käyttökelpoisena ja monin tavoin hyödyllisenä tapana käsitellä varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä. Monet vastaajista ilmoittivat aikomuksestaan käyttää Timanttiryöstöä oman ryhmänsä kanssa.

Timanttiryöstö-menetelmää voisi seuraavaksi tarkemmin tutkailla sen muokattavuuden näkökulmasta ja selvittää millaisia eri versioita siitä on tehty. Voisi verrata sen toteutusta esimerkiksi viisivuotiailla, esikoululaisilla ja alkuopetuksessa. Eri versioista voisi laatia tarvittaessa omat oppaansa.

Asiasanat: pistetyöskentely, esiopetus, moniälykkyysteoria, seikkailukasvatus

Henna Pajari-Lipsanen

Diamond robbery - adventurous station work in pre-primary education

Year

2021

Pages

44

The aim of this functional thesis was to illustrate the adventurous station work method developed by the author as well as possible in the form of a guide and to find out with questionnaire how useful early childhood educators evaluate the method and the guide.

As a development task, a guide over the basics of the method, its content and the necessary materials was gathered. The purpose was to bring this new pedagogical method more systematically into the awareness of early childhood educators and to find out what kind of reception it receives from the work field.

The guide was executed utilizing the report of practical training and original source material from the time of Diamond robbery's development. The method used was interpretation of written material. The resulting material was utilized as a source.

Feedback on the guide and method was collected through a structured interview using an online questionnaire. The survey was distributed to a selected facebookgroup of early childhood educators and was conducted anonymously without personal information. The obtained results were analyzed by means of qualitative analysis, thematically.

Respondents described the name of the guide as compelling, the images as clear, and the appearance as generally uncluttered, clear, and concise. The amount of information divided the opinions of respondents since some of them hoped for more theory in the guide. The instructions were considered comprehensible except for one point, which was modified after the analysis of the responses.

All respondents found both the guide and the method useful. The guide was described as a good tool and the method was praised for example its versatility. In general, station work was considered a very effective learning method in pre primary education and Diamond robbery was thought to support current curriculums for early childhood education and care and pre primary education.

The results of the survey showed that the method is gathering interest in the field of early childhood education and is considered by staff to be in many ways useful when implementing curriculum for early childhood education and care. Many of the respondents indicated their intention to use Diamond Robbery with their own group.

Next, Diamond robbery could be examined in more detail from the perspective of its customizability and what different versions of it have been made. One could compare its implementation in, for example, five-year-olds, preschoolers and primary school. New guides for different age groups could be made if necessary.

Keywords: station work, pre-primary education, theory of multiple intelligences, adventure education

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kehittämistehtävät.....	6
3	Timanttiryöstön lähtökohdat	7
3.1	Esikouluikäiset kohderyhmänä	7
3.2	Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjana	8
3.3	Moniälykkyysteoria inspiraationa	9
3.4	Seikkailukasvatus ideologiana	10
3.5	Pistetyöskentely menetelmänä.....	10
4	Toiminnallinen opinnäytetyö	11
4.1	Toiminta- ja tutkimussuunnitelma.....	11
4.2	Kehittämismenetti ja -menetelmä.....	12
4.3	Kirjoittaminen ja oppaan visuaalinen ilme	13
4.4	Valmis opas ja pedagogiset perustelut	14
4.5	Kyselytutkimus ja analyysimenetelmä	17
5	Tutkimustulokset ja oppaan saama palaute	19
5.1	Oppaan ulkoasu.....	19
5.2	Oppaan sisältö	19
5.3	Oppaan ja menetelmän käytettävyys	20
5.4	Oppaan ja menetelmän hyödyllisyys	20
6	Pohdinta	21
6.1	Tulosten tarkastelu	21
6.2	Oman toiminnan pohdinta	22
6.3	Luotettavuus	24
6.4	Eettisyys	25
6.5	Jatkotutkimusehdotukset	27
	Lähteet.....	28
	Liitteet	30

1 Johdanto

Opinnäytetyön produktissa eli oppaassa kuvattu seikkailullinen pistetyöskentely on kirjoittajan opintojensa aikana syksyllä 2017 kehittämä menetelmä. Seikkailullisella pistetyöskentelymenetelmällä on monipuolinen teoriapohja, jota tässä opinnäytetyön tekstiosuudessa lähdettiin syventämään. Opinnäytetyön tekstiosuus kuvaa toiminnallisen opinnäytetyön prosessin ja esittelee tutkimustulokset pohdintoineen.

Opinnäytetyö alkaa työn tarkoituksen, tavoitteiden ja kehittämistehtävän määrittelyllä. Menetelmän lähtökohdissa käydään alakappale kerrallaan läpi käsitteet: esikouluikäiset kohderyhmänä, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjana, moniälykkyysteoria inspiraationa, seikkailukasvatus ideologiana ja pistetyöskentely menetelmänä.

Toiminnan kuvaus lähtee toiminta- ja tutkimussuunnitelman esittelyllä, jonka jälkeen katse käännetään kehittämisprosessin kulkuun ja kehittämismenetelmään. Oppaan kirjoittamisprosessin jälkeen esitellään menetelmän pedagogiset perustelut. Tiedonkeruu- ja analyysimenetelmä päättävät toiminnan kuvauksen.

Tutkimustulokset ja oppaan saama palaute esitellään teemoittain, jonka jälkeen aineistosta esitetään pohdintaa. Opinnäytetyön viimeiset kappaleet käsittelevät oman toiminnan pohdintaa sekä opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden arviointia. Opinnäytetyö päättyy jatko-tutkimusehdotuksiin.

2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja kehittämistehtävät

Menetelmä on kehittäjän toimesta jaettu hyvin vapaamuotoisesti joitain vuosia sitten Facebookin varhaiskasvattajien ryhmässä ja se sai tuolloin runsaasti positiivista palautetta. Tästä nousi ajatus, että kentällä voisi olla tilausta ammatillisemmalle oppaalle. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda tämä monipuolinen ja laajalti varioitavissa oleva pedagoginen menetelmä järjestelmällisemmin varhaiskasvattajien tietouteen ja selvittää millaisen vastaanoton se työkentältä saa.

Kehittämistehtäväksi valikoitui oppaan laatiminen menetelmän taustoista, sen sisällöstä ja tarvittavista materiaaleista. Tavoitteena opinnäytetyöllä oli havainnollistaa menetelmää mahdollisimman hyvin oppaan muodossa ja selvittää kyselytutkimuksella, kuinka käyttökelpoiseksi ja hyödylliseksi varhaiskasvattajat menetelmän ja oppaan arvioivat.

Kyselytutkimus toteutettiin verkkokyselynä, joka jaettiin sosiaalisen median alustalla Facebookin samassa varhaiskasvattajien ryhmässä, missä menetelmä oli aikaisemminkin jaettu lyhyenä päivityksenä. Kyselyn vastaajiksi valikoitiin 5-6-vuotiaiden parissa työskentelevät tai työskennelleet varhaiskasvatuksen ammattilaiset ympäri Suomea.

3 Timanttiryöstön lähtökohdat

Seuraavassa on esitelty menetelmän pedagogisen merkityksen ymmärtämisen kannalta keskeisiä käsitteitä ja teoriaa.

3.1 Esikouluikäiset kohderyhmänä

Esikouluikäinen oppii leikin avulla. Oppiminen varhaisina vuosina tapahtuu niin, että luodaan suotuisat olosuhteet lapsen luontaiselle toiminnalle. Mielikuvitus tilanne, roolin ottaminen ja roolin mukaisen toiminnan seuraaminen vahvistavat symbolista ja abstraktia ajattelua. Erityisesti lapsen itsesääätely kehittyy roolin mukaisessa toiminnassa ja lapselle mieluisan aktiviteetin sääntöjä noudattaessa. Leikin on todettu edistävän valmiuksia kouluoppimiseen. (Kronqvist 2012, 21.)

Didaktiset leikit ja pelit ryhmässä ovat lapselle nautinnollisia ja lapsen kiinnostuksen kohteita ovat muun muassa liikkuminen ja koululaisen taidot kuten keskittyminen kirjaimiin ja numeroihin. Esikouluikäisen ajattelu- ja muistitoimintojen kehittyessä lapsi pystyy aiempaa paremmin pohtimaan asioiden syitä ja seurauksia. Lapsi nauttii pohtimisesta ja ihmettely innostaa oppimaan lisää. (Järvinen & Laine & Hellman-Suominen 2009, 64.)

Sosiokulttuuristen oppimisteorioiden mukaan oppiminen virittää kehitystä. Lapsen ajatellaan pystyvän suoriutumaan yhteisöllisesti ja ohjattuna vaativistakin tehtävistä. Lapsilähtöinen toiminnan suunnittelu perustuu sosiokulttuuriseen teoriaan ja merkitsee lapsen kontekstin kuten vuorovaikutussuhteiden ja ympäristön huomioimista. (Kronqvist 2012, 22.)

Ennen kouluun siirtymistä on hyvä harjoitella omatoimisuutta, itsenäisyyttä ja omista tavaroista huolehtimista, kuuntelemista, vuoron odottamista sekä omien tarpeiden kertomista (Järvinen & Laine & Hellman-Suominen 2009, 64). Esikouluikässä oppiminen muuttuu tavoitteelliseksi ja siihen tulee mukaan motivaatio. Oppimisen orientaatiot omaksutaan jo ennen kouluikää. On tärkeää, että lapsi saa rohkaisevia ja myönteisiä oppimiskokemuksia, jotta voimaantumista pääsee tapahtumaan ennen koulun alkua. (Kronqvist, 2012, 28.)

3.2 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet pohjana

Valtioneuvoston asetus määrittää esiopetuksen tavoitteeksi edistää lasten kehitys- ja oppimis-edellytyksiä sekä vahvistaa itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja käyttäen hyödyksi leikkiä ja positiivisia oppimiskokemuksia. Lasten mielenkiinnon kohteita kunnioitetaan ja pedagogiikka on varhaiskasvatukseen soveltuvaa. Esiopetus on tavoitteellista toimintaa, missä opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma määrittelevät opetuksen tavoitteet. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Lasten osaamiselle ei ole asetettu yhteisiä tavoitteita. Esiopetuksessa tuetaan sekä seurataan lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua kuin myös tietojen ja taitojen kehitystä. Väliinään lapsen minäkäsityksen vahvistamisessa ovat arvostava vuorovaikutus, monipuoliset oppimiskokemukset ja kannustava palaute. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Esiopetuksen arvoissa jokainen lapsi nähdään arvokkaana ja ainutlaatuisena. Lapsilla on oikeus hyvään opetukseen sekä iloon omasta oppimisestaan. Esiopetus suhtautuu avoimesti ja kunnioittavasti muun muassa erilaisia perheitä kohtaan ja toimintaympäristönä esiopetus tukee lasten tasa-arvoisuutta. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 15.)

Esiopetuksen oppimiskäsityksen mukaan lapsi oppii vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja sen osien kanssa. Lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia tehtäviä tehden sekä itseään ilmaisten. Myönteisten tunteiden kokeminen, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään taitoja. Kunkin lapsen aikaisemmat kokemukset ja osaaminen ovat oppimisen lähtökohtana. Lapsia kuullaan ja heitä ohjataan ottamaan huomioon muut sekä asettamaan omalle ja ryhmän toiminnalle tavoitteita. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 16.)

Tiedot, taidot, arvot, asenteet ja tahto muodostavat kokonaisuuden, jota kutsutaan laaja-alaiseksi osaamiseksi. Sen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Opiskelu, arjen toiminnot ja vuorovaikutus jokainen osaltaan vahvistavat sitä. Valtioneuvoston asetus määrittää tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena ja siten laaja-alaisen osaamisen kehittäminen otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 16.)

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Eri osa-alueet tukevat lasten suuntautumista elinikäiseen oppimiseen. Merkittävää on miten esikoulussa työskennellään, millaisia oppimisympäristöt ovat ja miten oppimista tuetaan. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2016, 16-18.)

3.3 Moniälykkyysteoria inspiraationa

Howard Gardner näkee mielen moniarvoisena. Sillä on hänen mukaansa monia eri puolia ja ihmisillä erilaisia kognitiivisia vahvuuksia ja tyylejä. Moniälykkyysteorian Gardner esitti 1980-luvun alussa. Hän uskoo, että kognitiivisen taitavuuden pystyy parhaiten luonnehtimaan kykyjen ja lahjakkuuksien kautta, joita kutsutaan älykkyyksiksi. (Gardner 2006, 5-6.)

Kaikilta löytyy normaalisti jokainen älykkyuden muoto. Eroja ilmenee kunkin älykkyuden määrässä ja niiden yhdistelmässä. Gardner uskoo moniälykkyysteorian kuvaavan totuudenmukaisemmin ja sopivammin ihmisen ”älykästä” toimintaa kuin perinteiset älykkyysnäkemykset. (Gardner 2006, 6.)

Moniälykkyysteoriassa älykkyys määritellään kyvyksi käsitellä tietyn tyyppistä informaatiota. Kyvyn tulee syntyä ihmisen biologiasta ja psykologiasta ja sen tulee olla arvostettu yhdessä tai useammassa kulttuurisessa miljöössä. Olennaista on myös, että kukin älykkyys koostuu taidoista, jotka ovat universaaleja. Älykkyydestä tulee olla tunnistettavissa ydintoiminnot ja niiden tulee liittyä universaaleihin symbolijärjestelmiin. (Gardner 2006, 6-8.)

Yllä luetelluin kriteerein Gardner esitti alun perin seitsemän eri älykkyuden muotoa. Näitä olivat musiikillinen älykkyys, kehollis-kinesteettinen älykkyys, matemaattis-looginen älykkyys, kielellinen älykkyys, avaruudellinen älykkyys, interpersoonallinen älykkyys ja intrapersoonallinen älykkyys. Gardner on pohtinut myös muiden älykkyyksien lisäämistä ja naturalistinen älykkyys täyttää hänen mukaansa hyvin älykkyuden kriteerit. (Gardner 2006, 8-19.)

Projekti Spectrum on innovatiivinen yritys mitata pienten lasten älykkyysprofiileja ja työskentelytyylejä. Spectrum patteristo koostuu viidestätoista eri lajien tehtävästä. Siinä lapset vedetään mukaan merkityksellisten ja kontekstualisoitujen pelien kautta. Välineet katsovat suoraan käsiteltävää älykkyyttä ja arviointia ei ole erotettu itse toiminnasta. Spectrumin yksi hyödyistä on lapsen heikompien osa-alueiden käsittely lapsen vahvuuksien kautta. (Gardner & Krechevsky 2006, 89-91.)

Spectrumin käyttö luokkatilassa tarkoittaa lasten ympäröimistä monipuolisella ja innostavalla materiaalilla, joka kannustaa eri älykkyysprofiilien käyttöön. Materiaaleja ei luokitella älykkyysprofiilien nimillä, vaan aina yksi materiaali on kombinaatio tehtävään sopivista älykkyyksistä. Lapset voivat saada oppimisalueilla aikuisen ohjausta tai materiaali itsessään voi ohjata toimintaa joko yksilö- tai vertaisryhmätasolla. Ryhmän aikuiset havainnoivat lasten kiinnostuksia ja taitoja ja vuoden lopussa tutkijatiimi tiivistää kasaan Spectrum raportin. (Gardner & Krechevsky 2006, 92-93.)

3.4 Seikkailukasvatus ideologiana

Seikkailukasvatuksen voidaan ajatella kuuluvan sosiaalipedagogiikan menetelmiin, missä pedagogia on samalla sekä ajattelua että toimintaa (Lehtonen 1998, Keskisen 2015, 17 mukaan). Yksi keskeisistä ajatuksista on, että yhteisössä on merkittävä kasvatuksellinen voima. Perustana kaikelle on ihmisen oma osallistuminen, dialogi ja päätöksenteko. (Lehmikangas 2009, Keskisen 2015, 17 mukaan.)

Seikkailu voidaan määrittää monella tapaa, mutta jos kokija nostetaan subjektiksi, saa hän itse määrittää mikä hänelle on seikkailua. Tällöin osallistujalähtöinen seikkailun määrittely voi hämärtää rajan elämyspedagogiikan ja seikkailukasvatuksen välillä. (Keskisen 2015, 15-21.) Elämyspedagogiikassa nähdään oppimisen tapahtuvan vuorovaikutuksessa osallistujien kesken haasteita ja elämyksiä kohdatessa. Kyseessä on omakohtaisen oppimisen kautta tapahtuva tavoitteellinen ja tietoinen kasvuprosessi. (Lehtonen 1998, Keskisen 2015, 17-18 mukaan.)

Myös seikkailukasvatuksessa pureudutaan ihmissuhteisiin ja yksilön kokemuksiin. Tavoitteena on tarjota haasteita ratkaistavaksi ja seikkailun kriteeristön mukaan lopputuloksen on oltava epävarma. (Priest & Gass 2005, Keskisen 2015, 20 mukaan.) Prosessilähtöisyyden mukaan yksilöllisten ja yhteisöllisten toimintojen katsotaan vahvistavan emotionaalista, sosiaalista ja tiedollista kehitystä. Kun oppiminen tapahtuu yhteisesti, korostuu yksilön vastuu, ryhmän vastuu ja tehtävien jakaminen. (Karppinen 2005, Keskisen 2015, 20 mukaan.)

Seikkailullisen toiminnan voidaan nähdä olevan kasvatuksellista, kun muun muassa osaamiseen liittyviä asioita ja vastuuta siirretään osallistujille. Osallistujat ovat aktiivisia toimijoita, joita sekä haastetaan että ohjataan antamalla välineitä saavuttaa hallinnan tunne. Seikkailussa tulee olla yllätyksellinen elementti, jotta lopputulos ei ole ennalta nähtävissä. (Keskisen 2015, 21.)

Lasten mielenkiinnonkohteisiin kuuluvat muun muassa salaisuudet, kätköt ja arvoitukset. Arvoituksia ratkoessa osallistujien itsetunto paranee ja samalla myös ryhmän yhteishenki kasvaa. Onnistumisen ilo on mahdollista saavuttaa oivallusten ja löytämisen kautta. (Vehkalahti 2007, 87.)

3.5 Pistetyöskentely menetelmänä

Pistetyöskentelyssä oppimistilaan on rakennettu erilaisia työpisteitä, joita oppijat kiertävät (Saloviita. 2016, 18). Kiertäminen voidaan toteuttaa yksin, pareittain tai pienissä ryhmissä (Pruuki. 2008, 139). Parityöskentely edellyttää aktiivisuutta, sillä siinä ei ole mahdollisuutta vetäytyä tehtävien suorittamisesta. Siinä myös sosiaalinen elementti ja toiseen tutustuminen ovat läsnä. (Pruuki. 2008, 78.)

Pisteitä tulee olla kaksi tai useampia ja niillä jokaisella tulee olla oma tehtävänsä. Kun yksi piste on suoritettu, oppijat vaihtavat paikkaa. Tehtävät eivät saa olla vaikeutuvia, sillä kaikkien tulee voida aloittaa alusta. (Saloviita. 2016, 26.)

Työpisteillä on mahdollista työskennellä joko opettajan johdolla tai itsenäisesti. Pistetyöskentelyn vetäminen ei vaadi useampaa opettajaa, mutta se sopii erityisen hyvin useamman kasvattajan yhteistyön muodoksi. Pisteiden määrää on mahdollista lisätä ja siten myös ryhmäkoja pienentää, jos pisteillä työskentely onnistuu itsenäisesti. Pistetyöskentelyn etuna ovatkin juuri pienemmät ryhmät ja yksilöidympi opetus. (Saloviita. 2016, 26-27.)

Ryhmät voidaan muodostaa monin perustein ja esimerkiksi enemmän apua tarvitsevat oppijat voidaan sijoittaa tasaisesti eri ryhmiin. Näin voidaan toteuttaa ryhmien sisällä eriyttämistä, kun oppijoiden joukko on taidoiltaan hyvin heterogeeninen. Mahdollista on myös ohjeistaa, että ryhmät päättävät itse, millä pisteillä työskentelevät. (Saloviita. 2016, 30.)

4 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisessa opinnäytetyössä syntyy aina jokin konkreettinen tuote, tässä tapauksessa menetelmäopas (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Seuraavaksi käydään läpi opinnäytetyön suunnittelun vaiheet, oppaan toteutus, menetelmän pedagogiset perustelut sekä avataan oppaasta tehdyn kyselylomakkeen analyysimenetelmää.

4.1 Toiminta- ja tutkimussuunnitelma

Tämä opinnäytetyö käsittelee menetelmää, jota ei ole aikaisemmin tutkittu muutoin kuin suppeasti osana kurssityötä. Sitä ei ole myöskään laajemmin levitetty akateemisissa konteksteissa. Itsessään opinnäytetyö siis nostaa esiin ja tarkastelun alle uudenlaisen pedagogisen kokonaisuuden, joka on erityisesti suunniteltu vastaamaan nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman vaatimuksia ja lasten tarpeita.

Toiminnallisen opinnäytetyön produktiksi valittiin opas varhaiskasvatuksen työntekijöille menetelmän käytöstä. Ilman oppaan viestinnällisiä ja visuaalisia keinoja menetelmää olisi hankalaa, ellei mahdollonta jalkauttaa osaksi ammatillisen kentän työvälineitä. Opinnäytetyö myös suunniteltiin selvittämään alan työntekijöiden alustavaa mielipidettä menetelmän toimivuudesta ja käytettävyydestä erityisesti esiopetuksen kontekstissa.

Menetelmällä on monipuolinen ja perusteltu teoriapohja, jota on käytetty jo menetelmää kehitettäessä, mutta mitä suunniteltiin laajennettavan ja tarkennettavan vielä entisestään opinnäytetyötä varten. Menetelmä on opintojen aikana testattu harjoittelupaikan esikouluryhmässä ja siitä on tuolloin kerätty palautetta ryhmän aikuisilta ja lapsilta. Tässä

opinnäytetyössä ei kuitenkaan kuvata tarkemmin menetelmän toteutusta käytännössä tai siitä saatua palautetta, sillä toiminta on toteutettu tuolloin osana kurssisuoritusta, eikä sitä varten ole haettu erikseen tutkimuslupia.

Olisi eettisesti väärin kuvailla jälkikäteen tutkimuksellisia seikkoja, joihin ei ole ollut tutkimuslupaa. Opasta kirjoittaessa päätettiin käyttää hyväksi harjoittelun antamaa oppimiskokemusta kuten mitä hyvänsä muutakin tutkinnon tuomaa osaamista osana kirjoitusprosessia. Muutoin oppaan kirjoittamisessa valittiin tukeutua niin sisällön kuin muodonkin osalta kirjallisiin lähteisiin.

Oppaan onnistuneisuutta ja menetelmän vastaanottoa suunniteltiin tarkasteltavan typeform-kyselyllä, sillä tutkimus haluttiin toteuttaa anonyymisti ilman henkilötietojen käsittelyä. Henkilötietojen kerääminen ei ole tutkittavan aiheen kannalta olennaista eikä tarpeen. Kysely suunniteltiin jaettavaksi Facebookin varhaiskasvattajien ryhmässä, missä jäsenet ovat ympäri Suomea eri tutkintojen edustajia eri pituisilla kokemuksilla varhaiskasvatuksen tehtävistä. Tällä haettiin vastaajien joukkoon monipuolisuutta ja hajontaa enemmän kuin esimerkiksi yhden toimipisteen sisällä suoritettu tutkimus olisi tuonut. Vastaajiksi kohdennettiin kuitenkin juuri 5-6-vuotiaiden kanssa työskentelevät tai työskennelleet, koska tälle ikäryhmälle menetelmä on suunnattu.

Saadut kyselyn tulokset kaavailtiin analysoitavan laadullisen analyysin keinoin, sillä suunnitellut kysymykset olivat myös tyypiltään laadullisia kuvailemaan ja selittämään pyytäviä kysymyksiä. Tahtotilana oli halu kartoittaa ja ymmärtää vastaajien ajatuksia menetelmän sekä oppaan käytettävyydestä ja tehdä näiden pohjalta mahdollisia muutoksia oppaaseen.

4.2 Kehittämisprosessi ja -menetelmä

Oppaan työstäminen aloitettiin käymällä suunnitelma tarkoin läpi. Tavoitteet ja vaiheet kirjastettiin mielessä. Materiaaleissa perehdyttiin niin menetelmän sisältöön liittyviin kuin myös siitä kirjoittamisesta kertoviin lähteisiin. Valmistunut tuotos julkaistiin Facebookin varhaiskasvattajien ryhmässä ja siitä kerättiin palautetta nettikyselyn avulla. Saatu aineisto analysoitiin laadullisen analyysin keinoin ja sitä käytettiin hyväksi oppaan viimeistelyssä lopulliseen muotoonsa.

Oppaan kehittämisen juurien voidaan ajatella olevan vuodessa 2017, kun osana menetelmäharjoittelua suunniteltiin ja toteutettiin oppaassa esitelty seikkailullisen pistetyöskentelymenetelmä. Kirjoittaja oli tuolloin harjoittelussa helsinkiläisessä päiväkodissa ja kehittämismenetelminä toimivat muun muassa työntekijöiden konsultointi, lasten havainnointi, kirjalliset lähteet, menetelmän havainnointi käytännössä ja palaute dialogin muodossa.

Tuolta ajalta on dokumenttina harjoitteluraportti ja siihen kirjatut työskentelyn vaiheet sekä pisteistä ja menetelmään tarvittavista materiaaleista otetut valokuvat. Menetelmä on täysin kirjoittajan itsensä kehittämä ja valokuvat hänen ottamiaan, joten tekijänoikeudet kuuluvat työstä kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekijälle. Kehittämistyön tuloksena syntyi tuolloin idea menetelmän toteutuksesta sekä kuvituksellista materiaalia.

Opinnäytetyöprosessi on alun perin aloitettu vuonna 2018. Opinnäytetyön aiheen rajaaminen tapahtui alkuvuodesta 2021, kun opinnäytetyöprosessi käynnistettiin uudestaan. Alkuperäinen suunnitelma oli ollut menetelmän teoriataustan kirjallisuuskatsaus ja analyysi siltä pohjalta menetelmän hyödyistä. Lopullisessa opinnäytetyössä menetelmää päätettiin kuitenkin lähestyä toiminnallisesti kehittämistyön keinoin tuottaen opinnäytetyön produktina menetelmä-opas laajemmin varhaiskasvatuksen henkilöstölle menetelmän jalkauttamiseksi kentälle. Menetelmän hyödyt tulevat perustelluiksi niin raportin teoriaosiossa kuin oppaassa menetelmän taustoituksessa.

Oppaan sisällön suunnittelussa ja kehittämistyössä käytettiin menetelmänä kirjallisen aineiston tulkintaa, joka on laadullinen tutkimusmenetelmä. Tekstiaineistoa tulkitessa noudatetaan teemahaastattelulle tyypillistä analysointitekniikkaa eli teksti luetaan useita kertoja läpi ja tulkinta tehdään samalla. Tekstiaineistoa tiivistäessä kokonaisuus ja rakenteet saadaan esille. Tekstistä etsitään käsiteltävän asian kannalta oleellinen ja se merkitään marginaalikoodein eli tekstin sivuun kuvaavin sanoin. (Kananen 2010, 63-64.) Näin onnistuttiin nostamaan aikaisemmin työstetystä harjoitteluraportista oppaan kannalta olennaisen ottaen huomioon juuri kelle tekstiä oltiin kirjoittamassa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä laadullisella menetelmällä kerättyä aineistoa voidaan käyttää lähteen tapaa ilman tutkimuksellista analyysia (Vilkkä & Airaksinen 2003, 64).

4.3 Kirjoittaminen ja oppaan visuaalinen ilme

Opinnäytetyön produktia eli tässä tapauksessa opasta kirjoitettaessa tärkeää on, että teksti suunnitellaan kohderyhmää palvelevaksi ja ilmaisu tekstin sisältöön, tavoitteeseen ja tekstilajiin nähden sopivaksi (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Valitun tekstityylin tulee olla kohderyhmää puhuttelevaa ja sisältöön nähden tarkoituksenmukaista. Huomioitavaa on muun muassa kohderyhmän ikä, asema ja tietämys aiheesta kuin myös oppaan käyttötarkoitus ja erityisluonne. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 129.)

Timanttiryöstö-opas on suunnattu eri pituisen työkokemuksen omaaville varhaiskasvatuksen ammattilaisille, joilla on kasvatustieteen koulutus ja perehtyneisyyttä muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman sisältöihin. Oppaan sisällöllisiä valintoja tehtäessä päätettiin, ettei haluttu lähteä korostamaan perusasioita ja selittämään liian yksityiskohtaisesti kohderyhmälle tuttuja seikkoja. Sisältö haluttiin pitää tiiviinä ja pääpaino menetelmän rakenteessa ja tarvittavissa materiaaleissa.

Tavoitteena oli selittää menetelmän ohjeet mahdollisimman selkeästi ja yksiselitteisesti, jotta ne olisivat kaikkien ymmärrettävissä samalla tavalla. Alkuun lisättiin ripaus teoriaa lähinnä menetelmän hyötyjen lyhyeksi perusteluksi ja alustukseksi aiheeseen, ei niinkään kohderyhmän valistamiseksi tai opetustarkoitukseen. Sivumäärä haluttiin pitää kohtuullisena ja teksti nopea- ja helppolukuisena, jotta opas olisi käytännöllinen ja toimiva päiväkotimaailman hektisessä arjessa.

Tyyli oli asiatekstinomaista, mutta sävyltään kevyttä. Tarkoituksena ei ollut puhua lukijalle alaspäin, vaan selostaa asiasisällöt neutraalisti. Lähdeviittaukset päätettiin jättää alun teoriaosista pois selkeyden ja puhtaan yhteneväisen linjan saavuttamiseksi. Käytetyt lähteet lisättiin kuitenkin lopun lähdeluetteloon.

Opinnäytetyönä tehdylle tekstiä sisältävälle tuotteelle ensisijaisia kriteerejä ovat tuotteen uusi muoto, käytettävyys kohderyhmässä ja käyttöympäristössä, sisällön sopivuus kohderyhmälle, tuotteen houkuttelevuus, informatiivisuus, selkeys sekä johdonmukaisuus (Vilkkä & Airaksinen 2003, 53). Asiasisältöjen ja tekstin tyylin lisäksi käytettiin aikaa sopivan ulkoasun luomiseksi oppaalle. Ajatuksena oli, että oppaan voisi ladata tekstitiedostona ja siten myös halutessaan helposti tulostaa ulos paperiversioksi. Näin oppaan ajateltiin olevan helposti saatavissa ja monipuolisesti käytettävissä.

Ulkoasussa kuvat olivat olennaisessa osassa havainnollistamassa tekstiä ja tekemässä oppaasta visuaalisesti kiinnostavan ja houkuttelevan. Kuvina käytettiin Timanttiryöstön eri pisteistä sen kehittämisen ja ensimmäisen testikäytön aikana otettuja valokuvia. Näin viestittiin menetelmän olevan valmis ja toteutettavissa matalalla kynnyksellä normaalissa esikouluympäristössä. Fontti oli kannessa leikkisämpi sopien oppaan nimeen ”Timanttiryöstö - seikkailullinen pistetyöskentely esiopetuksessa”. Tekstiosioissa oppaan sisällä fontti puolestaan oli neutraali ja asiatekstiin sopiva.

4.4 Valmis opas ja pedagogiset perustelut

Kansilehteen valikoituivat kuvat poliisipassista, kirjekuoresta sisältä pilkistävän kirjaimen kera sekä timanteista. Kuvat yhdessä oppaan nimen - ”Timanttiryöstö - seikkailullinen pistetyöskentely esiopetuksessa”- kanssa antoivat osviittaa oppaan sisällöstä ja houkuttelivat avaamaan oppaan.

Oppaan aluksi käytiin läpi lyhyt sivun mittainen teoriapohja, jossa nopeasti esiteltiin keskeisiä taustalla vaikuttaneita käsitteitä kuten pistetyöskentely ja moniälykkyysteoria. Tekstissä viitattiin myös pikaisesti varhaiskasvatussuunnitelmaan. Alustuksen oli tarkoitus orientoida menetelmän tarkasteluun.

Menetelmästä esiteltiin ensin sen rakenne sivun mittaisena tiivistelmänä. Toiminta ohjeistettiin aloittamaan keskustelemalla poliiseista ja poliisitaidoista. Opas kuvasi lapsille kerrottavan taustatarinan timanttiryöstöstä ja päiväkotiin kätkeystä saaliista. Poliisipassin numeroidut kolmetoista kohtaa ja kolmeltatoista pisteeltä löytyvät merkityt kirjekuoret nivottiin yhteen ja ajatus kirjainten keräämisestä passiin esiteltiin. Loppukoonnin ja timanttien löytymisen jälkeen käytiin vielä lyhyesti läpi menetelmän varioitavuutta.

Kolmetoista pistettä ja niillä tarvittavat materiaalit esiteltiin yksi kerrallaan kuvia apuna käyttäen. Oppaassa ei tietoisesti perusteltu pisteiden varhaiskasvatus- tai moniälykkyysteorian sisältöjä, mutta seuraavassa ne käydään läpi osana opinnäytetyön tekstiosuutta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti oppimisen osa-alueet ovat minä ja meidän yhteisömme, kasvan, liikun ja kehityn, ilmaisun monet muodot, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kielten rikas maailma (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 40). Kaikki oppimisen osa-alueet ovat Timanttiryöstössä läsnä. Lisäksi kukin piste on suunniteltu yhden Gardnerin älykkyyden ympärille, vaikka pisteitä suoritettaessa on hyötyä useammastakin lahjakkuudesta.

Ensimmäisellä pisteellä ideana on täydentää puuttuvat palat pakoautosta ja sen rekisterikilvestä tehtyihin palapeleihin. Tehtävä on laadittu Gardnerin visuaalisen ajattelun osa-alueelle, sillä siinä on hyödyksi kuvallinen ajattelu. Visuaalisesti lahjakkaat hahmottavat hyvin itsensä ja ympäristön välisiä etäisyyksiä sekä ympäristön muotoja (Toivakka & Maasola. 2011, liite 4). Varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti toiminta sijoittuu tutkin ja toimin ympäristössäni osioon. Tilan ja tason hahmottamista tuetaan kannustamalla palojen tarkasteluun ja geometrisen ajattelu vahvistuu muun muassa rakentelemalla (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46).

Toisella pisteellä tehtävänä on värittää rosvoja kaveritaitotilanteissa. Lapset tulevat tutkineeksi sosiaalisia tilanteita kuvia värittäessään. Gardnerin teoriassa piste osuu interpersoonaliseen eli sosiaaliseen lahjakkuuteen ja oppimisen osa-alueista keskiössä on minä ja meidän yhteisömme eettisen ajattelun muodossa. Sosiaalinen lahjakkuus on kykyä ymmärtää muiden käyttäytymistä ja ihmisten välisiä suhteita (Toivakka & Maasola. 20011, liite 4). Varhaiskasvatuksessa eettisen ajattelun teemoja ovat muun muassa ystävyys ja oikeudenmukaisuus (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 44).

Kolmannella pisteellä löytyy labyrinthitehtävä, jossa lasten tulee johdattaa poliisi kynällä labyrinthin keskelle rosvojen luo. Pisteiden tarkoitus on harjoittaa hienomotoriikkaa eli siinä on kyse kinesteettisestä, liikunnallisesta älykkyydestä ja oppimisen osa-alueista kasvan, liikun ja kehityn, on toiminnassa läsnä. Liikunnallisesti lahjakkaat hallitsevat vartalonsa liikkeet hyvin ja myös kädentaidot ovat tarkat (Toivakka & Maasola. 2011, liite 4). Varhaiskasvatuksen

tehtävänä on muun muassa kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 48).

Neljännellä pisteellä kirjoitetaan rosvojen nimiä mallista poliisien papereihin. Kyseessä on kielellisen lahjakkuuden piste, joka sijoittuu oppimisen osa-alueista kielten rikkaaseen maailmaan. Kielellisesti lahjakkaat osaavat ilmaista itseään haluamallaan tavalla kirjoittaen ja puhuen (Toivakka & Maasola. 2011, liite 4). Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on herätellä lasten kiinnostusta muun muassa kirjoitettua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 42).

Viidennellä pisteellä kuvataan alias-korteista parille ryöstettyjä esineitä parin arvatussa, mistä esineestä on kyse. Tämäkin piste vaatii kielellistä lahjakkuutta ja oppiminen tapahtuu kielten rikkaan maailman alueella. Kielelliseen lahjakkuuteen kuuluu laaja sanavarasto ja kyky käyttää kieltä luovasti (Toivakka & Maasola. 2011, liite 4). Kielellä leikittely, nimeäminen ja kuvaavat sanat vaikuttavat positiivisesti lasten kielellisen muistin ja sanavaraston kehittymiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42).

Kuudennella pisteellä tunnistetaan vuodenaikoja ja niille tyypillisiä elementtejä annetuista rikospaikkakuvista. Tällä pisteellä käytetään naturalistista älykkyyttä lasten tutkiessa ja toimiessa ympäristössään. Gardnerin älykkyyden alueista naturalistinen lahjakkuus antaa edellytyksiä niin elollisten kuin elottomienkin asioiden tunnistamiseen ja luokitteluun (Toivakka & Maasola. 2011, liite 4). Varhaiskasvatukseen kuuluu muun muassa luonnon ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 47).

Seitsemännellä pisteellä etsitään rikospaikan ennen ja jälkeen kuvista eroavaisuuksia. Lasten tehtävä on havaita, mitä on viety. Tässä vaaditaan visuaalista lahjakkuutta ja tutkitaan ja toimitaan omassa ympäristössä. Varhaiskasvatuksessa luodaan mahdollisuuksia asioiden vertailuun ja ohjataan tutkailemaan määriä sekä niiden muutoksia (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46).

Kahdeksannella pisteellä tehtävänantona on yhdistää varastettu tavara tai asia sitä vastaavaan sanaan vetämällä viiva niiden välille. Tässä liikutaan kielten rikkaassa maailmassa kielellisiä lahjoja harjoitellen. Kielellisesti lahjakkaat oppivat yleensä lukemaan jo ennen kouluun menoa (Toivakka & Maasola. 2011, liite 4). Varhaiskasvatuksessa lapsia rohkaistaan muun muassa lukemaan leikkilisästi ja kiinnittämään huomiota kielen muotoihin ja rakenteisiin kuten sanoihin ja tavuihin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42).

Yhdeksännellä pisteellä lapset potkivat tai heittivät erilaisia palloja maaliin ja katsovat nopeusmittarista eli ”poliisin nopeustutkasta”, mistä tulee paras tulos. Tämä on liikunnallinen piste, missä keskiöön pääsee kasvan, liikun ja kehityn osa-alue. Liikunnalla on todettu kansainvälisissä tutkimuksissa olevan yhteys oppimiseen ja koulumenestykseen (Koivunen &

Lehtinen. 2016, 159). Varhaiskasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia liikkumaan ja mahdollistaa liikunnan ilon kokemus (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 47).

Kymmenennellä pisteellä tunnekortit tulee lajitella vihreisiin ja punaisiin eli positiivisiin ja negatiivisiin ja tämän jälkeen kiinnittää sinitarralla isoon piirrettyyn rosvoon sen mukaan, missä tunteet tuntuvat. Inspiraatio pisteeseen tuli Aseman lapset ry:n tunne- ja kaveritaito-ohjelmasta Friends. Keskiössä pisteellä on minä ja meidän yhteisömme sekä intrapersoonallinen lahjakkuus. Intrapersonallinen ihminen osaa ymmärtää omia tunteitaan, asenteitaan ja motiivejaan ja pystyy myös muuttamaan niitä (Toivakka & Maasola, 2011, liite 4).

Pisteellä numero yksitoista lasten tulee piirtää isoon rosvoon sakkiiin varastettuja tavaroita ilmoitettu lukumäärä mallin mukaisesti. Tällä pisteellä korostuu perinteinen matemaattislogiinen älykyys, kun tutkitaan ja toimitaan ympäristössä. Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan leikin ja lapsia innostavan materiaalin kautta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46).

Kahdestoista piste on erilaisten sormenjälkien etsimistä, tunnistamista ja laskemista. Tässäkin on kyse tutkimisesta ja toimimisesta ympäristössä naturalistisen lahjakkuuden keinoin. Naturalistisesti älykkäät osaavat tunnistaa ja luokitella eri asioita (Toivakka & Maasola, 2011, liite 4). Varhaiskasvatuksessa tarjotaan mahdollisuuksia muun muassa vertailuun ja luokitteluun (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 46).

Kolmannellatoista ja viimeisellä pisteellä lapset tunnistavat tunnekorteista, mikä Kolme iloista rosvoa -laulun sävy on. Tällä pisteellä tutustutaan ilmaisen moniin muotoihin ja liikutaan musikaalisen lahjakkuuden alueella. Musikaalisesti lahjakas muun muassa ymmärtää musiikkia ja tunnistaa äänien vaihteluja (Toivakka & Maasola, 2011, liite 4). Musiikillisen ilmaisen tavoitteena on esimerkiksi vahvistaa lasten kiinnostusta musiikkiin ja kannustaa ilmaiseen musiikin herättämiä ajatuksia ja tunteita (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 43).

Varhaiskasvatuksessa toimintatapojen valintaan vaikuttavat lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Lapset oppivat luontevasti toiminnallisen ja luovan työskentelyn kautta. Erilaiset työskentelytavat ovat sekä oppimisen kohde että väline. Niiden monipuolinen käyttö takaa onnistumisen kokemukset eri tavoin oppiville lapsille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38.)

4.5 Kyselytutkimus ja analyysimenetelmä

Laadullista tutkimusta toteutetaan tänä päivänä yhä kasvavassa määrin verkossa. Verkko voi olla väline tutkimuksen tekemisessä kuten puhelin ja posti ovat kyselyjen medioita. Etuna verkkotutkimuksella on se, ettei matkakustannuksia synny ja haastateltavat pitkienkin

etäisyyksien takaa voidaan tavoittaa helposti, edullisesti ja aikaan sitomattomina. Riskinä voidaan pitää muun muassa järjestelyjen teknisyyttä ja siinä mahdollisesti ilmeneviä haasteita. (Kananen 2015, 181-183.)

Aineistonkeruu ja -analyysimenetelmät eivät ole muuttuneet verkkoon siirryttäessä (Kananen 2015, 183). Kuitenkin toiminnallisissa opinnäytetöissä tutkimuskäytäntöjä käytetään hivenen joustavammin kuin tutkimuksellisissa töissä ja selvitys nojaa usein löyhästi, jos ollenkaan teoriaan. Toiminnallisen opinnäytetyön laadullisessa tutkimuksessa aineisto voidaan kerätä esimerkiksi lomakehaastattelulla ja analyysi voidaan toteuttaa teemoittelun avulla. Aineiston kerääminen selvityksen keinoin on perusteltua muun muassa tilanteessa, jossa aiheesta on vähän julkaistua tietoa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57.)

Facebook voi toimia yhteydenpitovälineenä ja verkottumismedianana (Kananen 2015, 195). Tässä opinnäytetyössä linkki typeformilla luotuun kyselyyn jaettiin selvityksen kohdeyleisön Facebook-ryhmässä. Kohderyhmä oli laaja ja kyselyn järjestäminen verkon välityksellä mahdollisti siihen osallistumisen anonyymisti matalalla kynnyksellä eri puolilta maata. Typeform valittiin alustaksi sen helppouden, saatavuuden ja edullisuuden johdosta.

Kysely toteutettiin strukturoituna haastatteluna, missä kyselylomakkeen avoimilla kysymyksillä kerätään tietoa. Strukturoidussa haastattelussa on tiukka kysymysjärjestys sekä samat kysymykset ja haastatteluprosessi kaikille. Haastattelu on oikea aineistonkeruumenetelmä, kun tutkitaan muun muassa mielipiteitä ja aihetta, josta ei tiedetä paljoa. (Kananen 2015, 143-145.)

Verkossa suositetaan lyhyttä ja tiivistettyä tekstiä. Kyselyn saatetekstissä korostetaan tutkimuksen tärkeyttä ja vastaamisen helppoutta. Myös vastausten luottamuksellisuus on syytä nostaa esiin. Loppuun lisätään yhteystiedot ja deadline. Itse lomakkeen tulee olla niin yksinkertainen ja lyhyt kuin mahdollista. Lauserakenteet laaditaan helpoiksi, edetään yksi osa-alue kerrallaan ja loogisessa järjestyksessä. (Kananen 2015, 252-254.)

Kyselyyn on osallistunut tarpeeksi ihmisiä silloin, kun vastaukset alkavat toistaa itseään eli tulokset saturoituvat. Laadullisessa tutkimuksessa riittäväksi haastateltavien määräksi on arvioitu 12-15 osallistujaa. Kerättyä tietoa tulee analysoida koko keräyksen ajan, jolloin on mahdollista päättää, milloin kerätty aineisto riittää. (Kananen 2015, 146.)

Kyselyyn vastasi Varhaiskasvattajan materiaalipankki -facebookryhmässä 16 eri varhaiskasvatuksen työntekijää. Annetut vastaukset tulivat yksitellen anonyymisti typeformin lähettäminä sähköpostiin ja sieltä ne litteroitiin ensin vierekkäin paperille, jotta koko aineisto oli yhtä aikaa työstettävissä.

Aineisto luettiin ja tämän jälkeen saatuun materiaaliin pureuduttiin kysymys kerrallaan tiivistäen annettuja vastauksia. Materiaali jaettiin segmentteihin ja koodattiin eri luokkiin. Saadut luokat jaettiin kehittämistehtävän tavoitteen mukaisesti neljään ylemmän tason luokkaan: oppaan ulkoasu, oppaan sisältö, oppaan ja menetelmän käytettävyyden sekä oppaan ja menetelmän hyödyllisyys.

5 Tutkimustulokset ja oppaan saama palaute

Oppaan ulkoasuun oltiin yleisesti tyytyväisiä, vaikka opas ladattiin ensin väärässä muodossa ja tämä aiheutti hetkeksi haasteita oppaan luettavuuteen. Oppaan sisällössä itse menetelmä sai kiitosta ja kuvia pidettiin toimivina. Tiedon määrän sopivuus jakoi mielipiteitä ja oppaasta nousi yksi kohta, mitä täytyi ymmärrettävyyden varmistamiseksi korjata. Kaikki vastaajat pitivät kuitenkin opasta ja menetelmää käyttökelpoisina. Opasta kuvattiin hyödylliseksi tehtäväpaketiksi ja pistetyöskentely arvioitiin erittäin toimivaksi oppimismenetelmäksi 5-6-vuotiailla lapsilla.

5.1 Oppaan ulkoasu

Oppaan ulkoasua kokonaisuutena kuvattiin pääasiallisesti sanoin selkeä, siisti, mahtava ja ytimessä. Yksi vastaajista koki ulkoasun sekavaksi ja suositteli paperiversion sijaan nettiversiota. Tämä oletettavasti johtui siitä, että kyselylinkin yhteyteen ladattu alkuperäinen word-tiedosto avautui ensin puhelinselaimella tarkasteltaessa vääristyneesti. Ongelma korjattiin lataamalla tiedosto uudestaan pdf-muodossa eikä vastaavia kommentteja tämän jälkeen tullut.

Yksi vastaajista pohti, että ulkoasuun voisi panostaa vielä, mutta mietti myös, oliko se kuitenkaan tarpeen. Toinen vastaaja oli sitä mieltä, että ulkoasu oli ”kivan simppelempi” ja sitä kautta nimenomaan houkutteli käyttämään opasta. Kokonaisuutta kuvattiin houkuttelevaksi ja ulkoasun kerrottiin innostavan heti kokeilemaan menetelmää.

Oppaan nimeä kuvattiin sanoin houkutteleva ja selkeä. Kuvia pidettiin myös selkeinä ja havainnollisina vaikkakin yksi vastaaja kertoi sen, että kaikki kuvat eivät olleet täysin linjassa häirinneen hieman. Opas oli vastausten mukaan nopea lukea ja annetut ohjeet olivat hyvät.

5.2 Oppaan sisältö

Oppaan sisältöä kuvattiin yleisesti sanoin selkeä ja monipuolinen. Kuvien käytön kerrottiin luovan hyvin selkeyttä. Teksti oli vastaajien mielestä yleisesti ymmärrettävä tai jopa erittäin ymmärrettävä, mutta kaksi kohtaa nousi kyselyn perusteella esiin enemmän tai vähemmän hämmennystä herättävinä. Toinen oli menetelmän kuudes piste, jonka kohdalla yksi

vastaajista oli hetken joutunut miettimään, miten tehtävään liittyvät kuvat tulee pinota. Muilta vastaajilta vastaavaa kommenttia tästä pisteestä ei noussut.

Toinen epäselvyyttä herättänyt yksityiskohta oli tehtävapisteyden suorittamisen jälkeen tapahtuva timanttien löytyminen. Kaksi vastaajista ei ollut ohjeiden perusteella hahmottanut, että menetelmän vetäjä määrittää itse tehtävapisteyden kuoriin laitettavat kirjaimet ja siten myös niistä muodostuvan löytöpaikan nimen. Tämä ongelmakohta tuntui sen verran merkittävältä, että vastaavien epäselvyyksien välttämiseksi tulevaisuudessa oppaan tekstiä muokattiin kyselyn jälkeen yksityiskohtaisemmaksi timanttien löytymisen osalta ja tekstiin lisättiin myös esimerkki löytöpaikasta.

Tiedon määrä oppaassa jakoi mielipiteitä. Toisaalta vastaajat kokivat sitä olevan sopivasti ja tarpeeksi, toisaalta tiedon määrän kuvattiin jäävän ohueksi. Osa pohti, että alkuun voisi lisätä teoriaa ja tekstissä voisi perustella tarkemmin varhaiskasvatussisältöjä. Samaan aikaan alun pohjustusta kuvattiin lyhyeksi ja ytimekkääksi ja kuvaohjeiden tietoja riittäviksi.

Itse menetelmä sai vastaajilta kiitosta erityisesti muokattavasta rungosta, monipuolisista tehtävistä sekä materiaalinkeistä. Tunnettyöskentelyn mukaan ottamista pidettiin erinomaisena. Avaruudelliseen hahmottamiseen ehdotettiin muun muassa kolmiulotteista rakentelua sekä yleisesti vaihtoehtoisia toteutustapoja toivottiin muihinkin pisteisiin. Tarvittavista kuviteista materiaaleista toivottiin myös valmiita liitteitä, sillä niiden uskottiin madaltavan menetelmän käyttökynnystä. Nopeustutkaa pidettiin hauskana elementtinä liikuntapisteellä, mutta sen lainaan saaminen arvioitiin vaikeaksi.

5.3 Oppaan ja menetelmän käytettävyys

Kaikki vastaajat pitivät opasta ja menetelmää käyttökelpoisina. Moni vastaajista ilmoitti joko olevansa kiinnostunut kokeilemaan menetelmää tai suoraan aikovansa käyttää sitä. Vastaajat pohtivat, että toteutuksen voisi jakaa useammalle päivälle tai jopa koko viikon puuhiksi.

Opasta kuvattiin käyttökelpoiseksi paketiksi ja hyväksi työkaluksi. Sen todettiin tukevan tämän hetken varhaiskasvatus- ja esiopetus suunnitelmia. Vastaajat kuvasivat sisällön olevan mukavaa ja monipuolista tekemistä, mistä lapset varmasti innostuvat. Vastaajat kertoivat löytäneensä uusia ideoita ja kehuivat menetelmän helppoa muunneltavuutta.

5.4 Oppaan ja menetelmän hyödyllisyys

”Tässä ikään kuin huomaamatta harjoitellaan monia eri asioita”, kuvasi yksi vastaajista menetelmän hyötyjä. Vastaajat pitivät pistetyöskentelyä 5-6-vuotiaiden parissa erittäin toimivana oppimismenetelmänä.

Vastaajat kuvasivat opasta hyödylliseksi ja mukavaksi tehtäväpaketiksi, jonka kertoivat helpottavan varhaiskasvatuksessa työskentelevien työtaakkaa. Vastaajat kuvasivat menetelmän käyttöä muun muassa helpoksi tavaksi tehdä työtä ja totesivat ettei aina jaksakaan itse keksiä kaikkea uudestaan. Menetelmän uskottiin myös olevan lapsia innostava.

Yksi vastaajista totesi oppaan olevan hyödyllinen, jos sattuu sopimaan ryhmästä nousseeseen teemaan. Toinen vastaaja pohti, että jos ryhmässä luettaisiin esimerkiksi ”Kolme iloista rosvoa” menetelmän käyttö sopisi teemaltaan lukemisen jälkeiseen aikaan.

6 Pohdinta

Seuraavassa pureudutaan tarkemmin saatuihin kyselytuloksiin sekä pohditaan omaa toimintaa opinnäytetyöprosessissa. Opinnäytetyö päättyy luotettavuuden ja eettisyyden pohdintaan sekä jatkotutkimusehdotuksiin.

6.1 Tulosten tarkastelu

Saadut kyselytutkimuksen tulokset osoittivat, että menetelmä herättää varhaiskasvatuksen kentällä kiinnostusta ja sitä pidetään henkilöstön keskuudessa käyttökelpoisena ja monin tavoin hyödyllisenä tapana käsitellä varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä. Monet vastaajista ilmoittivat aikovansa käyttää Timanttiryöstöä oman ryhmänsä kanssa. Yleisesti pistetyöskentelyä pidettiin erittäin toimivana oppimismenetelmänä esiopetuksessa ja Timanttiryöstön katsottiin tukevan tämän hetken varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmia. Timanttiryöstöä kuvattiin hyväksi työkaluksi, joka mahdollistaa helpon tavan tehdä työtä.

Opas itsessään sai kiitosta muun muassa houkuttelevasta nimestä, havainnollisista kuvista, materiaalinvinkeistä ja kokonaisuuden nopealukuisuudesta. Houkutteleva nimi saa tarttumaan oppaaseen ja havainnollinen kuvitus yhdistettynä nopealukuisuuteen mahdollistaa oppaan käytön hektisessä ja kiireisessä varhaiskasvatuksen ympäristössä. Opas onnistui tässä suhteessa vastaamaan kohderyhmän tarpeisiin ja havainnollistamaan menetelmää onnistuneesti.

Tiedon määrä oppaassa jakoi mielipiteitä eikä sen sopivuudesta ole mahdollista vetää aineiston perusteella johtopäätöksiä. Monet kuvasivat opasta ytimekkääksi ja tiedon määrää riittäväksi. Yksi vastaajista kritisoi tiedon määrää selkeästi. Muut kommentoivat aihetta käyttäen ilmaisuja ”ehkä alkuun enemmän teoriaa” ja ”voisi tarkemmin perustella”. On myös todettava, että tiedon määrää lisäämällä oppaan nopealukuisuus kärsisi eikä se välttämättä toisi lisäarvoa, kun kohderyhmänä ovat alan ammattilaiset.

Oppaan ohjeiden ymmärrettävyys on menetelmän havainnollisen kuvaamisen kannalta erityisen olennaista ja tähän vastaajat olivat selkeästi tyytyväisiä. Tekstin katsottiin olevan selkeä

ja ymmärrettävä jo yhden lukukerran jälkeen kahta tekstistä noussutta poikkeusta lukuun ottamatta. Yksi vastaajista oli joutunut pysähtymään vuodenaikapisteen kohdalle ja kahdelle vastaajista oli jäänyt epäselväksi timanttien löytyminen. Jälkimmäinen epäselvyys korjattiin hiomalla materiaalia annetun palautteen mukaan.

Kokonaisuudessaan voi todeta, että julkaisemalla oppaan Varhaiskasvattajan materiaali-pankki-facebookryhmässä menetelmä on tuotu jäsennellyssä muodossa alan ammattilaisten saataville ja vastaanotto on ollut kokonaisuudessaan positiivinen. Menetelmää pidettiin käytökelpoisena ja hyödyllisenä ja opasta hyvin aihetta havainnollistavana. Työ saavutti sille asetetut tavoitteet.

6.2 Oman toiminnan pohdinta

Opinnäytetyön idea syntyi jo alustavasti syksyllä 2017 menetelmäharjoittelun aikana, kun Timanttiryöstö kehitettiin osana harjoittelutyötä. Harjoittelun jälkeen ajatukseksi tuli, että menetelmää olisi tarkasteltu kirjallisuuskatsauksen keinoin erilaisten oppijoiden näkökulmasta tutkien perusteluja menetelmän käytölle.

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin keväällä 2018 osallistumalla opparistarttiin ja laatimalla aiheanalyysi. Ennen kesää oli kasassa osallistumiset niin tarvittaviin työpajoihin kuin opinnäytetyöseminaareihin seuraajana. Kirjoittaminen aloitettiin saman vuoden syksyllä.

Kirjoittamisen hankaluus oli alusta lähtien keskeisten käsitteiden kuten pistetyöskentelyn löytäminen kirjastojen tietokantojen asiasanoista. Lähdemateriaalin löytäminen muualta kuin verkosta tuntui hankalalta ja ajoitin ylitsepääsemättömältä. Tämä johti opinnäytetyön aiheen tarkistamiseen.

Lopulta apu löytyi facebookin opetusalan ryhmästä, missä kollegat pyydettyäessä ehdottivat vaihtoehtoisia termejä hakusanoiksi. Opinnäytetyön idea muokkaantui oppaan kirjoittamiseksi. Löydetyillä tiedoilla oli mahdollista perustella menetelmän käyttö alustavasti ja selvittää työkentälle suunnatulla kyselyllä sen käytettävyyttä tarkemmin.

Harkinnassa oli myös menetelmän vetäminen kohderyhmään sopivalle lapsiryhmälle havainnoiden ja toiminnan jälkeen palautetta keräten. Korona teki tämän kuitenkin hankalaksi, ellei mahdottomaksi, sillä tutkimusluvan saaminen lapsiryhmän ulkopuolisena aikuisena ei olisi ollut helppoa.

Opinnäytetyöprosessin alkua kuten sen loppuakin leimasi vahvasti yksin työskentely, omaaloitteisuus ja itseohjautuvuus. Työ haluttiin toteuttaa työelämän tarpeeseen sitomatta sitä minkään organisaation, yksikön tai kunnan yksinoikeudelliseksi materiaaliksi.

Opas oli mahdollista toteuttaa itsenäisesti kirjallisuuteen ja teoriaan nojaten. Sen arviointi vaati palautteen keräämistä, mutta varhaiskasvattajien ryhmässä jaettu verkkokysely mahdollisti vastausten analysoinnin yksittäisten vastaajien antamien tutkimuslupien perusteella ilman isommalta organisaatiolta haettavaa lupaa. Tämä nopeutti prosessia huomattavasti ja teki siitä myös helpon toteuttaa.

Arviointiin tarvittava aineisto päädyttiin keräämään typeformilla luodulla verkkokyselyllä. Olennaista oli, että kyselyn luomiseen käytettävä alusta oli ilmainen, helppo käyttää ja takasi vastaajille täyden anonymiteetin. Kyselyllä ei kerätty minkäänlaisia henkilötietoja, koska niiden käsittely olisi vaatinut erityisiä toimenpiteitä ja koska ne eivät olleet opinnäytetyön tavoitteidenasettelun kannalta olennaisia. Jotta kyselyllä oli mahdollista tavoittaa oikea kohde-ryhmä, sen linkki saateteksteineen julkaistiin varhaiskasvattajien facebookryhmässä.

Saatu aineisto päädyttiin analysoimaan laadullisen analyysin keinoin, sillä tarkoituksenmukaista oli saada tekstiä tiivistetyksi ja sisältöjä eroteltua nimettyihin segmentteihin, jotta olennainen saatiin esiin. Laaditut kysymykset hakivat jo asettelullaan vastauksia opinnäytetyön tavoitteiden toteutumiselle.

Kaikki annettu palaute, jonka katsottiin vastaavan esitettyihin kysymyksiin, kirjoitettiin esiin opinnäytetyöraporttiin. Kuitenkaan kaikki palaute ei johtanut muutoksiin itse oppaassa. Alkuun ei esimerkiksi lisätty teoriaa eikä varhaiskasvatussisältöjä lähdetty selittämään oppaassa auki. Nämä käsiteltiin opinnäytetyön raportissa.

Itse opas oli suunniteltu alan ammattilaisille käteväksi ja selkolukaiseksi oppaaksi Timanttiryöstön käytöstä, ei suinkaan kattavaksi oppimateriaaliksi tai varhaiskasvatussuunnitelman tiivistelmäksi. Oletus opasta kirjoitettaessa oli, että lukija on perehtynyt varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja pystyy oman ammatillisuutensa kautta peilaamaan sitä oppaan materiaaliin. Alun pohjustuksen tarkoitus ei ollut selittää täydellisesti pistetyöskentelyn tai seikkailukasvatuksen ideologiaa, vaan lyhyesti perustella Timanttiryöstön hyötyjä varhaiskasvatuksen ympäristössä.

Myöskään ulkoasua ei lähdetty muokkaamaan, sillä ainut selkeästi negatiivinen kommentti aiheesta tuli ensin väärässä muodossa ladatusta tiedostosta. Paperiversio oppaasta oli myös tietoinen ja perusteltu valinta eikä nettiversiota nähty kohderyhmälle selkeästi parempana ratkaisuna. Paperinen tulostettava opas on mahdollista kuljettaa mukana ja pitää esillä menetelmää käytettäessä. Se ei vie tilaa ja siihen on nopea palata tarvittaessa.

Opasta ei myöskään lähdetty laajentamaan vaihtoehtoisten toteutustapojen tai valmiiden liitteiden osalta. Varhaiskasvatuksen henkilöstö on usein ryhmänä luovaa joukkoa, sillä työ vaatii mielikuvitusta ja uusien toteutustapojen keksimistä. Opasta kirjoitettaessa ja jo menetelmää suunniteltaessa ajatuksena oli, että jokainen pystyy sen kohtuullisella vaivalla muokkaamaan

omiin ja ryhmänsä tarpeisiin sopivaksi. Jos ryhmässä ei esimerkiksi ole cd-soitinta ja pisteellä 13. tarvittavaa levyä, voi pisteen toteuttaa luonnollisesti myös vaikka ipadin ja youtuben avulla. Halutessaan pisteen voi myös jättää kokonaan pois tai toteuttaa tilalla jotain muuta sopivaa.

Liitteitäkään ei oppaaseen lisätty, vaikka tätä hetki harkittiinkin. Suurin syy oli siinä, että kaikki käytetyt materiaalit eivät olleet tekijän omia, vaan netistä omaan käyttöön tulostettuja. Oppaassa päädyttiinkin siis kuvailemaan, minkä tyylliset materiaalit pisteellä toimivat ja osalla pisteitä, mistä niitä on mahdollista löytää.

Ainoa esitetty kritiikki, mikä johti oppaan muokkaamiseen, liittyi oppaan ymmärrettävyyteen. Opinnäytetyön tavoitteissa selkeästi asetettiin päämääräksi oppaan ymmärrettävyys. Kahdelle oppaan lukeneista vastaajista oli jäänyt epäselväksi timanttien löytyminen ja tämä oli asia johon, haluttiin puuttua.

Oppaaseen täsmennettiin kyselyn tulosten analysoimisen jälkeen, kuinka kätköpaikan nimen pituus tulee valita käytössä olleiden pisteiden lukumäärän mukaan ja väärinkäsitysten välttämiseksi oppaassa annettiin yksi esimerkki mahdollisesta kätköpaikasta, jos kaikki pisteet ovat käytössä. Oppaaseen lisättiin myös selkeyden vuoksi loppuun lista pisteiden sisältöjen lisäksi tarvittavista materiaaleista, vaikkei tästä kyselyssä tullutkaan palautetta.

Viimeistelty opas ja opinnäytetyöraportti esitettiin opinnäytetyön ohjaajalle ja raportin kieliä asua korjattiin vielä saadun palautteen mukaan. Täysin asiapitoisen ilmaisun saavuttaminen oli jokseenkin haasteelliselta, sillä tekstin elävöittäminen tuli kirjoittaessa lähes itsestään.

Opinnäytetyöprosessi päättyi työn esittelyyn kirjoittajan uudella työpaikalla varhaiskasvatuksen yksikössä. Kirjoittajan esimiehen kanssa sovittiin menetelmän esittelemisestä myös yksikön pedagogisella foorumilla elokuussa. Opinnäytetyöstä laadittiin kypsyysnäytteenä tiedote. Ennen lopullista julkaisua oppaan alkulehdelle lisättiin maininta sen yhteydestä saman nimiseen opinnäytetyöhön. Timanttiryöstö-opas on ladattavissa käyttöön Facebookin Varhaiskasvattajan materiaalipankki -ryhmästä ja löytyy myös tämän opinnäytetyön liitteistä.

6.3 Luotettavuus

Timanttiryöstö on kehitetty pääosin ammattikirjallisuuden, muutaman alan nettisivulähteen ja varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Kirja- ja nettisivulähteet ovat olleet luotettaviksi arvioituja ja ammatillisesti pätevien henkilöiden kirjoittamia. Varhaiskasvatussuunnitelma on menetelmän kirjoittamisen aikaan vuonna 2017 luettu ajantasaisesta lähteestä ja vaikka se on hiukan muokkaantunut viimeisen vajaan neljän vuoden aikana, ei se kuitenkaan ole menetelmän kannalta olennaisten osien eli laaja-alaisen osaamisen ja oppimisenalueiden suhteen muuttunut. Lähdeaineiston luotettavuuden arvioinnin kannalta olennaista on tarkastella

lähdeaineiston auktoriteettia, tunnettuutta, ikää, laatua ja uskottavuutta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 72).

Opinnäytetyön raportin teoriaosiossa Timanttiryöstön hyödyt on esitetty kattavasti useammasta eri näkökulmasta eri lähteisiin viitaten. Teoriapohjaan on perehdytty kattavammin kuin menetelmän kehittämisen aikaan ja menetelmälle on edelleen löydettävissä perusteet ammatillisista lähteistä. Luotettavuusmenetelmänä triangulaatio tuo ilmiön ymmärrystä monesta näkökulmasta ja kun näkökulmista löytyy yhtymäkohtia, voi tuloksia pitää luotettavina (Kananen 2010, 71-72).

Oppaasta tehdyn kyselyn tuloksia voi pitää luotettavina, sillä vastaajien määrä oli laadullisen tutkimuksen tarkoituksella melko kattava. Vastaukset olivat pääsääntöisesti samansuuntaisia ja niistä vähintään osasta oli luettavissa ammatillinen kompetenssi muun muassa sanavalinnoista. Aineisto satureituu, kun vastaukset alkavat toistaa itseään ja tietty määrä aineistoa voikin riittää tutkittavan ilmiön dynamiikan esiintuomiseen (Aaltio & Puusa 2020, 184).

Huomioitavaa on kuitenkin, että kysely ei kerännyt henkilötietoja ja ainakin teoriassa varhaiskasvattajien facebookryhmässä ja siten myös kyselyyn vastanneiden joukossa voisi olla valheellisesti varhaiskasvattajina esiintyviä henkilöitä. On myös mahdollista, etteivät kaikki vastaajat ole lukeneet opasta samalla huolellisuudella läpi eikä annettu palaute olisi täysin täsmällistä. Tutkimuksen vahvistettavuus vaatisi sitä, että kyselyyn vastanneet lukisivat tutkijan tekstin ja vahvistaisivat tulkin (Kananen 2015, 354). Tämä ei kuitenkaan ole anonyymien kyselyn kohdalla mahdollista.

Kuitenkin voidaan ajatella, että anonymiteetti on mahdollistanut avoimen ja vapaan palautteenannon. Annetut vastaukset raportoitiin rehellisesti ja kysymyksistä, joihin oli annettu ristiriitaista palautetta, ei vedetty johtopäätöksiä aineiston perusteella. Tutkimuksen uskottavuutta lisää se, että ilmiö pyritään kuvaamaan niin monipuolisesti ja perinpohjaisesti kuin mahdollista ja aineiston ristiriitaisuudet tunnustetaan (Puusa & Julkunen 2020, 190-200).

Tarkka dokumentaatio on totuudellisuuden arvioinnin lähtökohta, kun muut perehtyvät aineistoon. Riippuvuus toteutuu, kun tutkimuksen tulokset on johdettu oikein aineistosta ja tulkin siirrettävyys muihin tutkimuksiin on mahdollista ilmiön lähtötilanteen ollessa tarkasti kuvattu. (Kananen 2015, 353.) Tässä opinnäytetyössä koko prosessi pyrittiin kuvaamaan kattavasti ja tehdyt tulkin perustelemaan.

6.4 Eettisyys

Timanttiryöstö on kehitetty vuonna 2017 sosionomitutkintoon kuuluvan menetelmäharjoittelun aikana. Menetelmä kehitettiin päiväkotiympäristössä ja testattiin esikouluryhmässä. Palautetta menetelmästä antoivat niin ryhmän aikuiset kuin menetelmään osaa ottaneet lapset.

Tuolloin menetelmästä kirjoitettiin harjoitteluraportti, mutta koska se ei tullut julkaistavaksi työtä varten ei haettu virallisia tutkimuslupia päiväkodilta tai kaupungilta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkimusluvat tulee olla hankittuna, jos niitä tarvitaan (Kananen 2015, 125-126).

Tässä opinnäytetyössä menetelmästä on kirjoitettu opas hyödyntäen alkuperäistä harjoitteluraporttia kuitenkin ilmaisematta kehittämisympäristöä tai mukana palautetta antamassa olleita henkilöitä. Kuvissa tai tekstissä eivät esiinny alkuperäisen toimintaympäristön henkilöt eikä sisällössä ole käytetty merkittävästi hyväksi alun perin annettua palautetta tai toiminnan havainnointia. Pääsääntöisesti työssä on käytetty samoja ammatillisia teorialähteitä kuin harjoitteluraportissa sekä kuvia, joihin kirjoittajalla on tekijänoikeudet. Lähdeviittaukset on merkittävä tarkasti ja tunnollisesti, jotta eettiset pelisäännöt toteutuvat (Vilka & Airaksinen 2003, 78).

Timanttiryöstö on kokonaan kirjoittajan itsensä keksimä eikä sen kehittämiseen annettu juuri-kaan muuta kuin kannustavaa ohjausta. Ideana menetelmässä oli toteuttaa pistetyöskentelyä eri tavalla kuin alkuperäisessä toimintaympäristössä oli siihen asti tehty. Menetelmästä kirjoitettu opas ei siis ole harjoittelupaikassa tehdyn tutkimuksen tulos, vaan tuotos, jossa sekoittuvat kirjoittajan mielikuvitus ja teoria. Tekijänoikeus syntyy aina tekijälle itselleen, ei oppilaitokselle tai ohjaajalle (Vilka & Airaksinen 2003, 162).

Tällä opinnäytetyöllä lähdettiin uudestaan tutkimaan osittain samaa kuin harjoittelunkin aikana eli muun muassa miten käytettävä menetelmä on. Tällä kertaa asian selvittämisen tavaksi valikoitui vain anonyymi nettikysely. Eettisyyden kannalta olennaista oli, ettei kysely kerännyt turhia henkilötietoja ja että vastaajien henkilöllisyyttä ei voinut mitenkään päätellä. Tutkimukseen osallistuvien anonymiteetti täytyy varmistaa erityisesti heidän niin halutessa (Puusa & Julkunen 2020, 197). Kyselyn yhteydessä oli myös kerrottu tietoa sen tavoitteista ja käytännön toteutuksesta. Hyvän ja tutkimuseettisen toiminnan mukaista on antaa tutkittavalle riittävästi tietoa tutkimuksesta (Puusa & Julkunen 2020, 198).

Tutkimuslupan kysyminen erikseen jokaiselta vastaajalta kyselyn alussa varmisti sen, että vastaajat varmasti tahtoivat osallistua kyselyyn ja olivat valmiita antamaan vastauksensa opinnäytetyöhön tarkasteltaviksi. Tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus tulee taata ja osallistumissuostumukset dokumentoida (Puusa & Julkunen, 198).

Olennaista oli eettisyyden näkökulmasta myös, että kysymykset tiedustelivat henkilöiden omia ammatillisia näkemyksiä oppaasta eivätkä esimerkiksi työpaikkojen käytänteitä. Jos tutkimuksessa olisi ollut osallisena organisaatio, olisi tutkimuslupa täytynyt saada myös siltä (Puusa & Julkunen 2020, 198).

6.5 Jatkotutkimusehdotukset

Kun korona on ohi ja tutkimuslupia taas helpompi saada päiväkodeihin, olisi mielenkiintoista muun muassa selvittää, miten opas ja menetelmä ovat käytännössä toimineet esimerkiksi nyt tähän kyselyyn vastanneilla, jotka ilmoittivat aikovansa vetää Timanttiryöstön omalle lapsiryhmälleen. Opasta ja kenties menetelmääkin voisi kehittää vielä eteenpäin aidon kokemukseen perustuvan tiedon pohjalta. Tutkimuksen tuloksena syntynyttä dataa pystyisi myös hyödyntämään menetelmän hyödyllisyyden tarkastelussa aitona kokemukseen perustuvana faktana.

Timanttiryöstöä voisi myös tarkemmin tutkailla sen muokattavuuden näkökulmasta ja selvittää, millaisia eri versioita siitä on tehty. Voisi verrata sen toteutusta esimerkiksi viisivuotiailla, esikoululaisilla ja alkuopetuksessa. Eri versioista voisi myös laatia tarvittaessa omat oppaansa.

Lähteet

Painetut

Aaltio, I & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa: Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus

Gardner, H. 2006. Multiple Intelligences - New Horizons. United States of America: Basic Books.

Gardner, H & Krechevsky, M. 2006. Nurturing Intelligences in Early Childhood. Teoksessa: Multiple Intelligences - New Horizons. United States of America: Basic Books.

Järvinen, M & Laine, A & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas - Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Tampere: Juvenes Print.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Juvenes Print.

Keskinen, K. 2015. Seikkailijasta seikkailukasvattajaksi - Seikkailukasvatus ammattina. iPrint.

Koivunen, P & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa - Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: Bookwell

Kronqvist, E-L. 2012. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa: Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2.painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pruuki, L. 2008. Ilo opettaa - Tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki: Editat.

Puusa, A & Julkunen, S. 2020. Uskottavuuden arviointi laadullisessa tutkimuksessa. Teoksessa: Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus

Saloviita, T. (toim.) 2016. Samanaikaisopetus - tuntisuunnitelmia ja työtapoja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Toivakka, S & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen! - Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.

Vilkkä, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. 2016. Opetushallitus. 3.muutettu painos. Tampere: Juvenes Print. Viitattu 14.5.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esi-opetuksen-opetussuunnitelmien-perusteet>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 2019. Opetushallitus. Helsinki: PunaMusta Oy. Viitattu 3.5.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>

Liitteet

Liite 1: Typeform-kysely varhaiskasvattajille	31
Liite 2: Timanttiryöstö-opas	32

Liite 1: Typeform-kysely varhaiskasvattajille

<https://voi9dtzg3kk.typeform.com/to/mQHLxKeA>

Liite 2: Timanttiryöstö-opas

Opasta ei ole mahdollista liittää täysin alkuperäisessä muodossaan, mutta liitetty versio ei suuresti eroa varsinaisesta oppaasta.

TIMANTTIRYÖSTÖ



SEIKKAILULLINEN PISTETYÖSKEN-
TELY ESIOPETUKSESSA

Timanttiryöstö

Menetelmän kehittäjä, teksti ja kuvat:

Henna Pajari-Lipsanen

Opas on osa samannimistä opinnäytetyötä

2021

ALUKSI

Pistetyöskentely menetelmänä on lapsen ehdoilla etenevää ja mahdollistaa pedagogisesti rikkaan ja monipuolisen sisällön. Tässä menetelmässä lasten kiertäessä pareittain vapaassa järjestyksessä mieleisiään aikuisen luomia pisteitä, aikuisen on mahdollista antaa isollekin ryhmälle henkilökohtaista ohjausta. Lapset jaksavat työskentelyä pidempään ja vertaisryhmä opettaa niin yhteistyötaitoja kuin työnjakoa.

Menetelmä on vahvasti lapsilähtöinen, sillä toimintaan osallistuminen on lasten itsensä säädeltävissä, jokaisen edellytykset otetaan huomioon ja toiminta on monipuolista. Menetelmän keskiössä ovat lasten kyvyt ja potentiaali. Psykoanalyttikko Erik H. Eriksonin mukaan 5-6 -vuotiailla on aloitteellisuuden kehittymisen herkkyyksikausi ja aloitteellisuus kasvaa, kun lapselle annetaan mahdollisuus toimia itsestä käsin ohjautuen tehden omia valintoja.

Menetelmän toiminta on monipuolista ja ottaa huomioon koko laaja-alaisen osaamisen kirjon. Lapset osallistuvat ja pääsevät vaikuttamaan toiminnan sisältöön. Tehtävistä selviytyminen edellyttää mm. monilukutaitoa, omista tavaroista huolehtimista, vuorovaikutustaitoja sekä ongelmanratkaisua.

Perinteisesti pistetyöskentely on rajattu johonkin oppimisen alueeseen kuten esimerkiksi matemaattisiin tehtäviin, mutta tässä aihetta on lähestytty Gardnerin moniälykkyysteorian näkökulmasta luoden katse kahdeksaan eri lahjakkuuden muotoon:

kielellinen	loogis-matemaattinen	avaruudellinen	musikaalinen
kehollis-kinesteettinen	interpersoonallinen	intrapersonallinen	
ja naturalistinen älykkyys			

Yhdessä nämä tuovat kaikki oppimisen alueet työskentelyyn ja mahdollistavat jokaiselle lapselle omien vahvuuksien löytämisen, onnistumisen ilon ja myönteisen oppimiskokemuksen. Pareja valitessa on, jos vain mahdollista, hyvä kiinnittää huomiota siihen, että pari tasapainottaa kyvyllisesti toisiaan.

Koska salaisuudet, kätköt ja arvoitukset kiehtovat lapsia, nivotaan pisteet teemallisesti toisiinsa tarinan ja seikkailun avulla. Ryhmän yhteishenki kasvaa ja pienten tutkijoiden itsetunto paranee heidän ratkoessaan arvoituksia. Oivallukset ja löytäminen saavat aikaan vahvan onnistumisen ilon – ”TIMANTTIRYÖSTÖ” voi alkaa!

MENETELMÄN RAKENNE

Toiminta aloitetaan lattialla piirissä istuen ja katsellen poliisien kuvia. Lapsilta kysellään, mitä he tietävät poliiseista, mitä poliisit tekevät ja millaisia taitoja he tarvitsevat. Tarkoitus on orientoitua tekemiseen ja rauhoittua kuuntelemaan ohjeita.

Taustatarinana toimii rosvojen päiväkotiin piilottamat timantit. Lapsille kerrotaan, että poliisit ovat pyytäneet eskareita mukaan etsintöihin. Lapset jaetaan ”poliisipareiksi” ja jokainen saa oman henkilökohtaisen ”poliisipassin”. Passin kannessa on poliisin logo ja lapsi kirjoittaa siihen oman nimensä. Sisältä löytyy numerot yhdestä kolmeentoista niin että numeron vieressä on reilusti tyhjää tilaa. Näihin kohtiin lapset tulevat keräämään pisteiltä kirjaimia. Pisteet esitellään lapsille yhteisesti, jos niiden sisältö ei ole jo ennestään tuttua. Pisteiden tehtäviä on hyvä harjoitella etukäteen, jos mahdollista. Lapset kiertävät pisteitä pareina vapaasti haluamassaan järjestyksessä.

Jokaisen pisteen luokse on laitettu kirjekuori, mihin on piirretty pisteen numeroa vastaava määrä ympyröitä. Lasten tehtävänä on piste suoritettuaan laskea ympyröiden määrä ja jäljentää kuoren sisältä löytyvä kirjain poliisipassiin vastaavan numeron kohdalle. Lopulta kirjaimista muodostuu timanttien kätköpaikka, mikä selvitetään yhdessä loppukoonnissa.

Ryhmän aikuinen kirjoittaa esimerkiksi valkotalulle numerot yhdestä kolmeentoista ja mielellään jokainen pari pääsee kirjoittamaan omasta passistaan yhden kirjaimen. Jos kaikki pisteet ovat olleet käytössä, tulee valitun kätköpaikan olla kolmetoistakirjaiminen kuten esimerkiksi ”TULOSTUSHUONE”. Kun kätköpaikka on yhdessä luettu taululta, voidaan ”timanttien” piilosta riippuen lähteä joko koko ryhmän voimin niitä noutamaan tai vaihtoehtoisesti valita pari vapaaehtoista tehtävään. Jos toimitaan jälkimmäisen vaihtoehdon mukaan, timanttien on hyvä olla esimerkiksi ”aarrearkussa”, jotta muukin ryhmä pääsee osalliseksi löytämisen iloon. Löytämisen jälkeen lapset saavat ”timantit” löytöpalkkiona mukaan leikkeihin.

Huomattavaa menetelmässä on, että sitä on helppo muokata ryhmän koon ja käytettävissä olevan ajan mukaan. Kaikkia pisteitä ei ole välttämättä ottaa käyttöön, jolloin luonnollisesti passeissakin on vähemmän numeroita. Pistetyöskentelyn voi siis vetää tarvittaessa lyhyempänä tai pisteitä voi tietenkin halutessaan keksiä myös teemaan sopien lisää. Tämä on vain huomioitava timanttien löytöpaikan sanan pituudessa, joka on ryhmän aikuisten päätettävissä. Menetelmän ja seikkailuelämyksen onnistumisen kannalta ei myöskään ole väliä ehtivätkö kaikki parit joka pisteelle, kunhan jokaisella pisteellä on käynyt joku ja siten yhteinen koonti onnistuu.

PISTEIDEN SISÄLLÖT JA NIISSÄ TARVITTAVAT MATERIAALIT

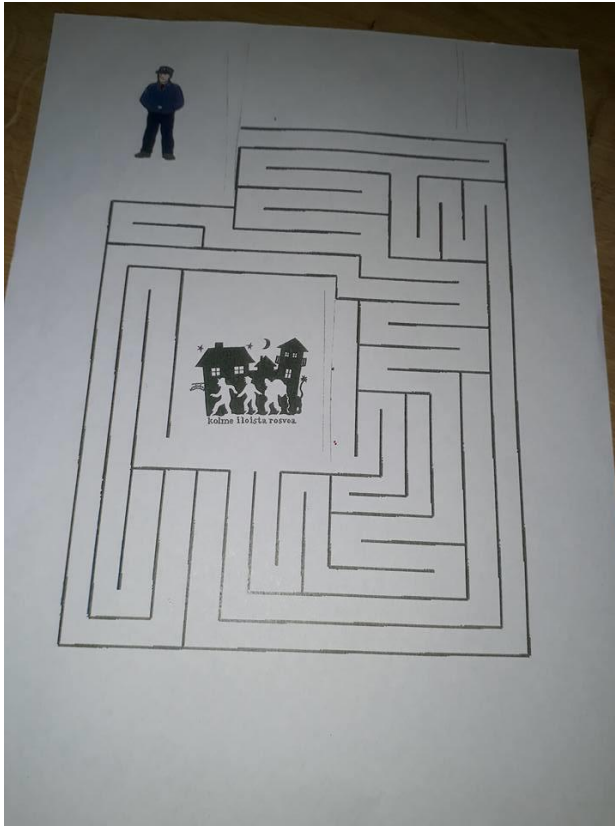
1. Ensimmäisellä pisteellä täydennetään pakoauton ja rekisterikilven puuttuvia palasia. Tarvitaan siis A3-kokoiset tulostetut kuvat autosta ja rekisterikilvestä. Nämä laminoidaan ja leikellään palasiksi huomioiden haluttu vaikeusaste. Osa paloista liimataan kartongille eli lasten tehtäväksi jää sijoittaa puuttuvat palaset oikeille paikoille värien, muotojen ja kuvan osien mukaan päätellen.



2. Toisella pisteellä lapset värittävät rosvoja ristiriitatilanteissa. Materiaalina voi käyttää esimerkiksi Mielenterveysseuran varhaiskasvatukseen suunnattuja kaveritaitokortteja, jotka saa tulostettua Mielenterveysseuran nettisivuilta.



3. Kolmannella pisteellä johdatetaan poliisi kynällä labyrintin läpi rosvojen luokse. Tämä on mahdollista toteuttaa vaikka valmiiseen pohjaan lisäten sopivat kuvat.



4. Neljännellä pisteellä kirjoitetaan rosvojen nimiä "poliisi-asiakirjoihin". Muovisista aakkos-figuureista saa helposti muodostettua lapsille mallit ruutupaperille jäljennettäviin nimiin.



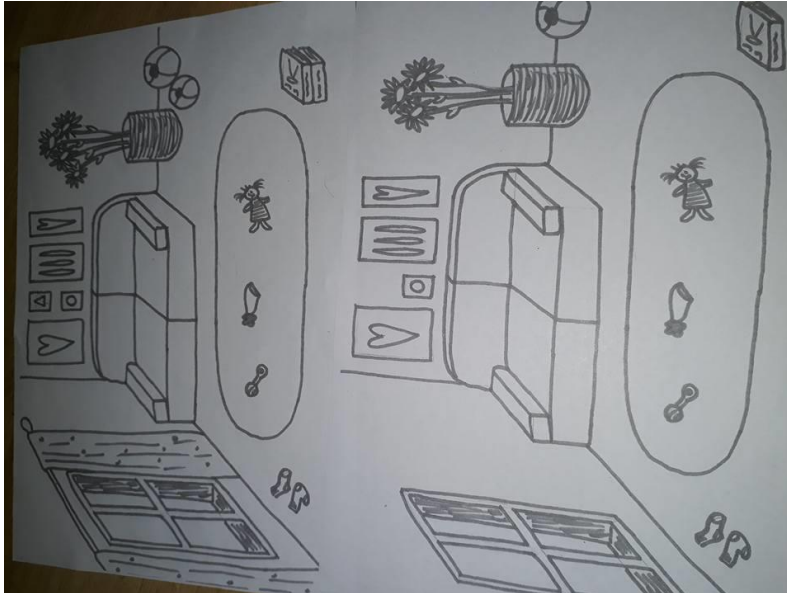
5. Viidennellä pisteellä vuorotellen toinen parista kuvailee ryöstettyjä esineitä ja toinen arvaa. Alias kortit sopivat tähän mainiosti.



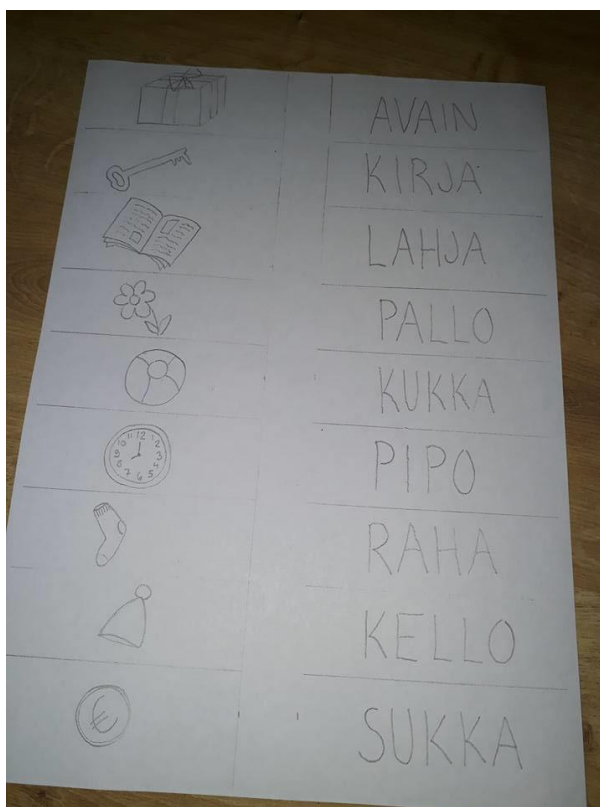
6. Kuudennella pisteellä lapset päättävät ryöstöjen ajankohtia. Tällä pisteellä tarvitaan tulostettuna ja laminoituna neljä vuodenaikakuva ja neljä huonekuvaa, joissa on vuodenaikoihin kytköksissä olevia elementtejä kuten joulukoristeita. Oikea vuodenaika yhdistetään oikeaan huonekuvaan pinoamalla ne päällekkäin. Tehtävään voi yhdistää myös vuodenaikat kirjoitettuna.



7. Seitsemännellä pisteellä etsitään rikospaikkakuvista eroavaisuuksia. Jos sopivia kuvia ei muuten löydy, ne voi piirtää itsekin. Jälkeen-kuvasta siis puuttuu esineitä ja lasten tulee huomata, mitä on viety.



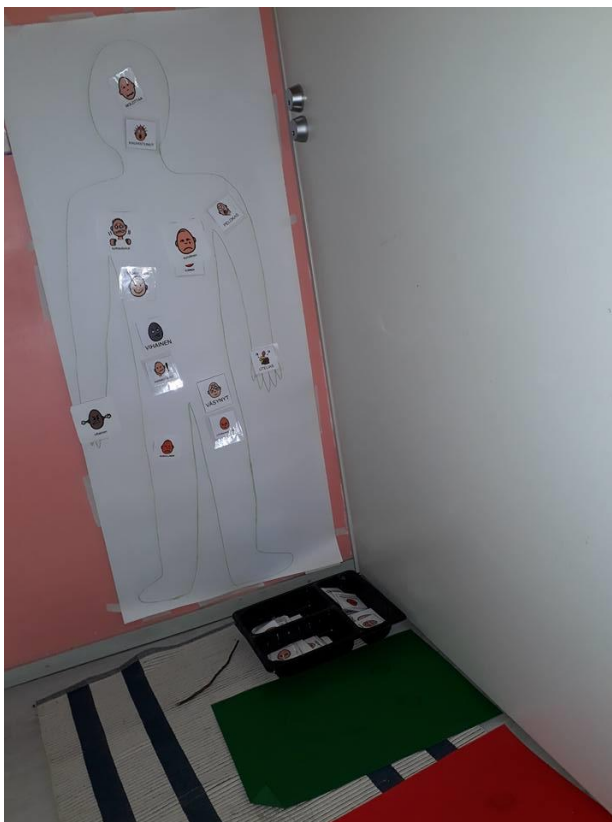
8. Kahdeksannella pisteellä yhdistetään viivalla ryöstetty esine sitä vastaavaan sanaan. Sanoiksi on hyvä valita kirjoitusasultaan helppoja, lyhyitä ja arkipäiväisiä asioita, jotka on mahdollista tunnistaa ilman lukutaitoa. Vaikeusastetta voi vähän lisätä valitsemalla osa sanoista alkamaan samoilla alkukirjaimilla.



9. Yhdeksännellä pisteellä potkitaan ja heitetään palloja maaliin, minkä jälkeen katsotaan ”poliisin nopeustutkasta” millä nopeudella pallot liikkuvat. Piste on hyvä rajata muista pisteistä kunnolla, jotteivat lentelevät pallot aiheuta kaaosta.



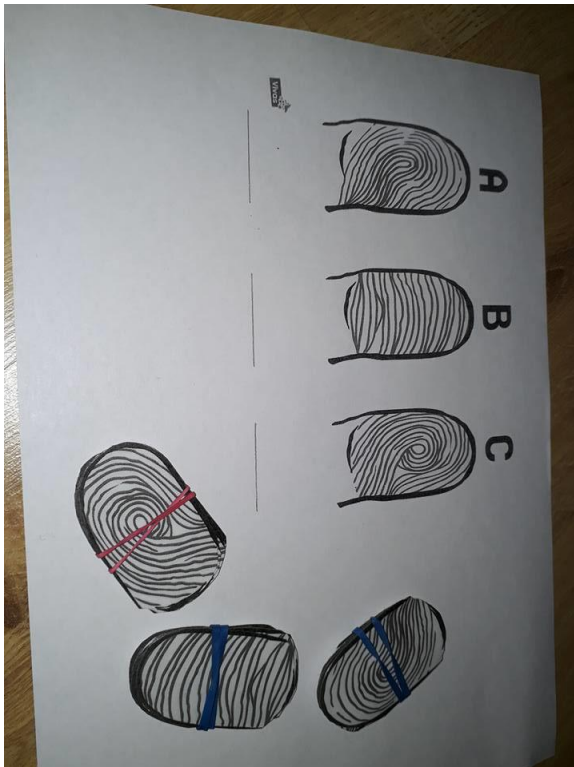
10. Kymmenennellä pisteellä tutkaillaan tunnekortteja, lajitellaan niitä punaisiksi ja vihreiksi ja sijoitetaan tämän jälkeen sinitarralla kiinnittäen seinälle teipattuun isoon, piirrettyyn ”rosvoon”. Tarkoitus on miettiä, ovatko tunteet positiivisia vaiko negatiivisia ja missä tunteet tuntuvat.



11. Yhdennellätoista pisteellä piirretään varastettuja tavaroita oikea määrä rosvon säkkiin. Mallipiirrosten tulee olla pelkistettyjä ja helppoja. Pisteellä pääasiallinen tehtävä on tunnistaa mallipiirrosten vieressä olevat luvut ja piirtää niiden mukaisesti oikea määrä.



12. Kahdennellätoista pisteellä etsitään, tunnistetaan ja lasketaan sormenjälkiä. Pisteellä tarvitaan kolmet erilaiset piirretyt sormenjäljet, jotka tulostetaan, laminoidaan, leikataan ja kiinnitetään sinitaralla, jollekin rajatulle alueelle kuten yhden käytävän seinille. Lapset tarvitsevat kuvista myös erillisellä lapulla olevat piirrokset, joiden alle voivat vetää viivoja sitä mukaa, kun kutakin jälkeä löytyy lisää.



13. Kolmannellatoista pisteellä tunnistetaan tunnekorttien avulla, mikä tunnetila kolme iloista rosvoa -laulussa on. Piste on hyvä olla erillisessä tilassa, jonka oven saa kiinni, ettei musiikki häiritse muilla pisteillä työskentelyä. Piste vaatii cd-soittimen, cd:n jolta kyseinen laulu löytyy sekä aikuisen avustusta oikean kappaleen valinnassa.



TARVITTAVAT MUUT MATERIAALIT

- Poliisien kuvia alkupiiriin
- Poliisipassit ryhmän jokaiselle lapselle
- Kirjekuoret ja niiden sisään aakkoskortit (valittava kätköpaikaksi valikoituneen sanan mukaan)
- Valkotaulu tai muu kookas kirjoitusalue loppukoontiin
- Timantit/kultakolikot tms. ja mahdollisesti jokin rasia/aarrearkku niille

MENETELMÄN KEHITTÄMISESSÄ JA ANALYSOINNISSA KÄYTETTYJÄ LÄHTEITÄ

Friends, Ohjelma lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tueksi. paperinen esite, saatu 6.10.2017 varhaiskasvatusmessuilta

Heinämäki, L. 2000. Varhaiserityiskasvatus lapsen arjessa. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä

Hellström, M. 2010. Sata sanaa kasvatuksesta. WS Bookwell Oy, Juva

Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2017 https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuit-tain_DIGI_100dpi.pdf

Jantunen, T & Lautela, R (toim.). 2011. Lapsilähtöinen esiopetus. Livonia Print, Latvia.

Koivunen, P & Lehtinen, T. 2016. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvat-
tajille. Bookwell Oy, Juva

Suomen mielenterveysseura. Kaveritaitokortit. <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/julisteet-ja-kortit/kaveritaitokortit>

Open reissari. Pistetyöskentelyä luokassa ja pihalla. 2014. http://openreissari.blogspot.fi/2014/09/pistetyoskentelya_30.html

Toivakka, S & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen! Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. PS-kustannus.

Mielen ihmeet. Tutustu kahdeksaan älykkyystyyppiin. 2016. <https://mielenihmeet.fi/tutustu-kahdeksaan-alykkyystyyppiin/>

Vehkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä. Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna.